

LITERÁRNY FOND
JUDr. Ladislav Serdahély
riaditeľ

Bratislava
19. novembra 2020

Vážená pani ministerka,

Národná rada SR na svojom ostatnom zasadnutí schválila novelu zákona o umeleckých fondoch, ktorým sa zmenili podmienky ich financovania zrušením povinných 2% príspevkov z autorských honorárov a ponechaním ich na báze dobrovoľnosti aj v priebehu roka 2021. Počas nášho nedávneho spoločného rokovania sme sa Vám spoločne s predsedom Rady fondu p. Dušanom Jamrichom snažili priblížiť činnosť inštitúcie, ktorá má vybudovaný otvorený a pružný systém činnosti, ktorá si plní svoje poslanie už neuveriteľných 66 rokov a dokazuje svoju opodstatnenosť pri vzniku základných hodnôt slovenskej pôvodnej i prekladovej slovesnej tvorby. Pri odchode som Vás prosil, aby sa prípadné ďalšie zmeny nešili „horúcou ihlou“, ale aby sme ich riešili spoločne a uvážene. Žiaľ, opätovne sa rozhodovalo o umeleckých fondoch v skrátrenom legislatívnom konaní, bez toho, aby sa dotknuté inštitúcie mali možnosť k navrhovaným zmenám vyjadriť.

Vážená pani ministerka, prijatá novela zákona o umeleckých fondoch je pre Literárny fond **likvidačná** a je predzvesťou jeho zániku. Ako jednoznačne vyplýva z analýzy príjmov a výdavkov, Literárny fond za obdobie od 1. 1. 2020 do 31. 10. 2020 (v porovnaní s rovnakým obdobím roka 2019) opatreniami MK SR v súvislosti s pandemiou Covid 19, a to konkrétne novelou Zákona č. 13/1993 Z. z. o umeleckých fondoch, prišiel o príjmy v súhrnnej výške cca 400.000,- eur, čo v reálnej rovine znamená, že výbory sekcií museli zredukovať výšku vyplácaných podpôr na minimum. Poslaním Literárneho fondu a jeho výborov sekcií je podporovať tvorivú a umeleckú činnosť formou tvorivých štipendií, tvorivých pobytov, tvorivých objednávok, cien, prémie, príspevkov na cestu a v nemalej miere aj poskytovať sociálnu výpomoc formou mesačných či jednorazových sociálnych podpôr. Realizácia prijatej novely zákona o umeleckých fondoch však toto výsostne humánne poslanie Literárneho fondu v jeho podstate likviduje. Spoločne s členmi Rady fondu Vás, pani ministerka, žiadame o kompenzáciu straty príjmov formou cielenej dotácie na podpornú činnosť zo štátneho rozpočtu vo výške minimálne **400 tisíc eur** za rok 2020 a **1,6 milióna eur** na rok 2021, čo je predpokladaná strata v oblasti príjmov v budúcom roku. Ak Vám skutočne záleží na samotných tvorivých pracovníkoch a výkonných umelcoch, tak stratu spôsobenú Literárnemu fondu v roku 2020 a predĺžením platnosti novely zákona o zrušení povinných 2% odvodov aj na rok 2021 vykompenzuje MK SR navrhovaným spôsobom, t. j. **formou dotácie zo štátneho rozpočtu**. Žiadna iná reálna alternatíva, dobrovoľnosť nevynímajúc, ktorá by bola náhradou doterajších príjmov, žiaľ, neexistuje. V opačnom prípade nemôžeme novelu zákona o umeleckých fondoch a snahu MK SR **o zmiernenie negatívnych dôsledkov pandémie na oblasť kultúry** chápať ako ústretový krok voči samotným tvorcom a umelcom, skôr naopak, ako krok k zamedzeniu možnosti čerpania ďalších finančných podpôr. Práve v tomto období, kedy väčšina tvorcov a umelcov nemôže vykonávať svoju profesiu (živnosť), z čoho vyplýva, **že nemôžu mať ani príjmy z umeleckej činnosti**, považujeme zrušenie povinných 2% odvodov za prázdne gesto. Preto aj argumentácia v Doložke vybraných vplyvov (v Analýze vplyvov na podnikateľské prostredie), že odpustením 2 % príspevkov za rok 2021 „podnikatelia“ ušetria v priemere ročne 973 tisíc eur (čiastka

vypočítaná priemernosťou príjmov umeleckých fondov z 2% príspevkov za roky 2017-2019) **je neopodstatnená.**

V zastúpení tvorcov a výkonných umelcov na Vás apelujeme, aby ste Literárnemu fondu pomohli jeho podpornú činnosť revitalizovať a tým vykryť vzniknutý finančný deficit. Poslanie a činnosť LF má nielen finančné ale aj morálne aspekty a celospoločenský dosah. Literárny fond nie je konkurentom alebo náhradou štátnych fondov na podporu umenia. Je komplementárnou súčasťou bohato štruktúrovanej národnej kultúry.

Vážená pani ministerka, dovoľujeme si Vám poslať publikáciu, ktorá mapuje činnosť Literárneho fondu za obdobie 50 rokov. Z tejto publikácie sa dozviete popri kalendáriu dôležitých rozhodnutí, zásad a udalostí v živote fondu od roku 1954 aj o formách podpornej činnosti. Jej podstatnú časť vyplňajú štatistické tabuľky a podrobné súpisy podporených diel či podujatí jednotlivých výborov sekcií. Zároveň pripájame stanoviská k novele zákona od jednotlivcov a umeleckých a profesijných zoskupení.

Uvítali by sme, pani ministerka, keby ste si našli čas a **prijali nás osobne**, aby sme Vám problematiku a súvislosti mohli objasniť podrobnejšie.

Na záver, ak dovoľíte, by sme Vás radi opätovne oboznámili s činnosťou inštitúcie, ktorá vstupuje do literárneho života s porozumením pre autorskú iniciatívu, pre individuálne potreby autorov, pre peripetie tvorby. Zastrešuje spisovateľov, prekladateľov, vedeckých a odborných pracovníkov, novinárov, výkonných umelcov v oblasti divadla, rozhlasu, zábavného umenia, filmu, televízie a videotvorby. Fond vždy podporoval a naďalej podporuje umelcov bez ohľadu na ich partikulárne politické, profesijné či iné skupinové záujmy a preferencie. Nikdy žiadneho oprávneného žiadateľa o štipendium či inú formu podpory nevytláčil zo svojho podporného systému.

V súčasnosti zastrešuje fond sedem oblastí, ktoré spravuje sedem výborov sekcií (Sekcia pre pôvodnú literatúru, Sekcia pre vedeckú a odbornú literatúru, Sekcia pre žurnalistiku a novinársku fotografiu, Sekcia pre tvorivú činnosť v oblasti rozhlasu, divadla a zábavného umenia, Sekcia pre tvorivú činnosť v oblasti televízie, filmu a videotvorby, Sekcia pre umelecký preklad, Sekcia pre vedecký a odborný preklad), do ktorých každé tri roky **nominujú svojich zástupcov tvorivé združenia a profesijné organizácie** pôsobiace v príslušnej tvorivej oblasti. Tieto výbory sekcií rozhodujú o konkrétnych adresátoch podpornej činnosti autonómne, rešpektujúc existujúcu finančnú realitu. Členovia výborov sekcií dostali dôveru združení a organizácií, ktoré ich do poradných orgánov Literárneho fondu nominovali, a týmto inštitúciám sa za svoje rozhodnutia aj zodpovedajú.

Najvyšším orgánom Literárneho fondu je Rada fondu zložená z predsedov výborov sekcií a práve ona rozhoduje o zásadných otázkach majetkového a iného charakteru a usmerňuje činnosť fondu.

Vážená pani ministerka, za Vašu ústretovosť Vám vopred úprimne ďakujeme a veríme, že urobíte všetko pre to, aby Literárny fond mohol i naďalej plniť svoje poslanie stanovené zákonom, t. j. v súlade s národnokultúrnymi záujmami Slovenska cieľavedome a objektívne podporovať tvorivú literárnu, vedeckú a umeleckú činnosť. Veríme, že nedopustíte, aby tvorcovia a výkonní umelci s nostalgiou spomínali na činnosť Literárneho fondu ako na éru, ktorá bola skvelá, no pre nezáujem kompetentných, pre ich neznalosť, nechotu, či nedostatok relevantných informácií sa stala minulosťou.

S pozdravom

Doc. Dušan Jamrich, predseda RF

JUDr. Ladislav Serdahély, riaditeľ LF